

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Responsa De Ivre Canonico Præsertim Novissimo

Zype, Frans van den
Antverpiæ, M. DC. XLV.

De secundis nuptijs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73071](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73071)

de dissolutione quæ fiat communi consensu, ut fieri potest, *in verb. sibi remittunt*, eoque maximè videtur spectare ob eadem verba, ac denique ubi nec iuramentum, nec copula intercessit: cum neutrius ibi sit mentio, sed fidei tantum. & quidem iure civili etiam inuito altero sponsalia alter potest dissolvere; sed non itidem per canones, *d. c. ex literis*, quod autem *d. c. 2.* sponsalia societati comparet, facit quoad communem consensum; non verò quoad renuntiationem vni inuito altero. sed etsi in eo comparari possit; non tamen in tempestivè socius renuntiare potest. *l. actioni. §. diximus. D. pro socio in verb. cotempore, quo interfuit non dirim societatem. item qui societatem, in tempus coit, eam ante tempus renuntiano, socium à se, non se à socio liberat.* quare renuntio post rem non integram, & copulam fieri non potest; nec ante tempus, id est, finem vitæ, quo vsque societas contrahi potest. *l. 1. D. eod. & sponsalia & matrimonium spectant indiuiduam vitæ societatem quæ, finiri non potest, nisi per alterius mortem.*

Alterum caput supra citatum videlicet *c. requisivit. X. de sponsal.* loquitur etiam de causis gravissimis, ut odio capitali, ut *Sanchez sent. post plures quos citat d. c. 14. n. 3. in fin. disp. 58. n. 3.* alioquin vanus inimicitarum timor non sufficit, ut *ibidem Sanchez in fin. ubi de vano timore accipit c. veniens X. qui veniens. clerici vel videntes, quamquam X. qui clerici.*

fortè rectius de sæuitia, quæ non sit mortalis, aut ad inimicitiam capitalem sufficiens. & propterea mulier ibi nolendo nubere, sponsum à se liberauerat, isque uxorem duxerat. iubet tamen Pontifex de fide mentita, quod in casu capitalium inimicitarum dici nequit, mulierem puniri. quod si vir aliam non duxisset, sed illam fidem seruare voluisset, moneri illam, & compelli iussisset Pontifex, *iuxta*

d. c. ex literis. 10. X. de sponsal. cum illud sit Alexandri III. & eiusdem sit *d. c. veniens*, adeoque conformiter vtrumque omnino sit accipiendum.

Itaque cum hic neque inimicitarum origo, aut causa à parte aëtrici sit; neque graues esse possint, aut capitales, vnde cumque sint; sanè solemnizando matrimonio obesse iure non possunt, neque dubitandum est; postquam contractum illud erit, facile bonis aëtrici gratijs reum leniendum: quid adhuc in stomacho durioris superferret digestionis. memorabuntur coniuges, Romæ fuisse templum deæ Viriplacæ: in quod ibant coniuges, & si quid domi iurgii incidisset, locuti quæ volebant, reconciliabantur: idemque inter hos litigantes successurum omnes causæ circumstantiæ debent persuadere.

Attentis his omnibus videtur omnino sententiam per Iudicem vltimum latam esse retractandam, & à priori Iudice latam confirmando, reum ad solemnizandum cum aëtrice matrimonium condemnandum, prudenterque cogendum esse.

De secundis nuptijs.

RESPONSVM. I.

*Vt leges non retrotrahantur,
& quid in negotio imperfecto?*

TRitum est, leges futuris dare formam negotijs, non trahi ad præterita, nisi exprimat. *l. leges. C. de leg. c. 2. X. de constit. & ne tunc quidem ad negotia iam perfecta: per quæ partibus ius quæsitum, non præsumitur Princeps auferre velle.*

Verùm ubi factum de præterito expectat perfectionem à futuro,

turo, tunc dicitur lex noua illud comprehendere. *Felin. ad d. c. quoniam X. de constit. n. 11.*

1. Sic interpretatio 18. oct. 1611. ad edictū 2. Julij 1611. extendit dispositionē art. 16. illius edicti. quod substitutiones, & fidei commissi-
 fa ter dumtaxat effectū habebunt, comprehensa prima institutione, & ad tres tantum personas porrigentur. vbi & numerum faciet primus institutus hæres, declarauit extendi ad fidei commissā præterita, quæ nondum erant aperta, neque ceciderant tempore edicti. nam in nondum apertis nemini ius perfectè quæsitum est: & negotium substitutionis apertione suscipit suam perfectionem: vt tunc secundus aut tertius hæres incipiat esse. quoniam enim verba sunt cum effectu intelligenda, ac tum demum fieri res dicatur, cum effectum capit. *l. sciendum D. ad l. flautam. de plagiar. l. in tempus. D. de hered. inst. l. quia D. de don. inter vir. & vx. l. quod sponse de donat. ante nup. & maxime testamentum, quamuis à viuentē fiat, ante mortem tamen sine effectu est, l. 1. & ibid. gloss. de testament. in tel. hæc omnia Peckius de testam. comu. c. 29. n. 2. & 3.*

Eaque tum magis dicenda sunt, cum æqualis est ratio in negotio præterito, futurone, atque præterito nondum perfectō.

Atque tum præsertim obtinent, cum lex noua magis est veteris iuris declaratoria, quam noui conditoria, *DD. ad d. c. quoniam ibique Felin. n. 4. Papon. ar. l. 16. ut de restitutiones en entier. ar. l. 1. 5. & additio ad Imberium Inst. for. l. 1. c. 34. ad v. quinquennij in fin. quando ex lege veteri finalis ratio nouæ, atque huius interpretatio sumi potest. Barr. & alij citati à Tiraquel. in tract. ressanse causa lim. 1. n. 43.*

2. Ideo cum testamento coniux superstiti legarat ante edictū 1611. eo loci, vbi lex foeminae, & sub-

inuita authentica, atque. l. hac. edictali. C. de secundis nupt. vsu contrario erant sublatae, & superstes iterum secundas nuptias contraxerat ante idem edictum, adeoque iam perfectè ius ei quæsitum erat pleni dominij, & liberae dispositionis, dicendum videtur testamentum post edictum factum, quo fundum legatum non prioribus liberis, sed alijs reliquit, validum esse debere: secus autem si post edictum secundò demum nupsisset. tunc enim demum perfectum esset negotium, in quod fertur edictum d. art. 28. si inquit, alter coniugum moriatur, & superstes secundo nubar, bona à defuncto ad hunc profecta, affecta & reseruata sint liberis prioris thori: ita vt in horum præiudicium coniugi alteri ex illis beneficium nullum conferri possit, vbi affectatio & reseruatio inducitur ex solo facto secundarum nuptiarum, cætera autem articuli verba explicationem tantum continent effectus huiusmodi reseruatiōis.

Et sic etiam loquitur d. lex foeminae, quæ, inquit, ad secundas transferunt nuptias. & ratio addi potest, quod qui post legem nouam ad secundas nuptias transijt, facit id, de quo disponit edictum, tanquam super causa, & conditione, vt huiusmodi affectatione & reseruatiōe constringatur: qui autem ante edictum nupsit, nihil admittit, nullam iam causam præstat: negotio quippe perfectō, sine culpa aut poena tunc obtinente, in quam feratur edictum postea futurum: sed qui post illud nubit, habet quod sibi imputet factum illud admittens, cui edictum reseruatiōem illam infligit.

Et sic apud Iulian. Brodeau in addit. ad ar. l. louet. littera à n. 8. fuit 27. Marij 1584. decisum, cum antiqua consuetudo vsusfructum superstiti coniugi permitteret, noua auferret secundò nubenti coniugi, & sub antiqua coniuge mortua, superstes sub noua secundò

X 2 nuberet,

nuberet, ei vsufructu fuisse auferendum. utique qui haberet quod sibi imputaret, qui commiserit post noui statuti publicationem, quod ita per eam praemiareretur. quod non idem obtinet in perfecto iam negotio, factoque illo, quod noua lex ita perstringit.

Quod autem dicitur leges circa testamenta quidpiam praescribentes obtinere debere in illis, quae post illas fiunt, sane intelligendum est; in quibus inuenitur ratio ipsa legum, quae si cessauerit, leges ipsae cessant. *Euerard. in loc. de cessatione rationis, a lege cessante.* hic autem ratio cessat in eo, qui nupsit ante edictum, & cui libe-

rum ius plene erat acquisitum, ut liberè adeo possit de bonis disponere, cum cesset d. reseruatione: ut diximus. in eo autem, qui post edictum secundo nubit, non cessat ratio legis; factum illud persequentis; & ex conditionis existentia reseruationem imponens.

Accedit, quod edictum distictè non renouet authenticam *in crim. C. de secundis nupt.* a consuetudine quam diximus, exclusam, & tantum veteritricis, aut nouercis, ex bonis prioris coniugis bene fieri; non autem liberis secundum matrimonij: ut hic accidit.

LIBER QVINTVS

De accusationibus.

RESPONSVM I.

De carceratione, & detentione clericorum.

1. Consulto faciend.

Quam tardo procedendum sit ad capturam, & carcerationem clericorum, factis declarat Bonif. VIII. in c. si

clericos. de sent. excom. in 6. & Conc. Trid. s. 25. c. 6. & diximus in Consult. can. de accus. consult. 2. & 4. De relaxatione autem, eosdem quoque clericos, inquit ibid. Bonif. si de parendo iuri, tibi fidei iussoriam d. deris cautionem, detinere non debes: nisi excessus enormitas, vel alia causa rationabilis, eos suaserit detinendos. excessus ergo enormitas detentionem permittit. & enormitas quidem Iudicis censurae relinquitur. *Spigel. in Lex. v. enorme.* sed Concilium Trid. praesius stringit d. c. 6. in

2. Ob excessus enormitatem.

3. Arbitrio iudicis?

verb. in atrocioribus delictis, depositionem aut degradationem requirentibus, vt grauissima tantum crimina spectare videatur. praeter crimen incontinentiae, de qua in decreto de concubinarijs, *scilicet c. 24. s. 25.* non ergo in crimine simplicis fornicationis. *vt decidit Rosa apud c. utos a Barbof. in Collect. DD. ad Can. Trid. d. c. 6. n. 40.*

Rationabilis etiam causa detentionem permittit: & haec ad censuram etiam Iudicis pertinet. & exempla dari possunt quae pro exceptionibus, quando relaxatio carcerati fieri non debeat, adferuntur à Menoch. *in arbit. cas. 303. n. 23. & seqq.*

Loquitur autem d. s. eosdem de captiuis, quorum adhuc causa agitur. *in verb. de parendo iuri &c.* nam postquam fuerint de crimine canonice condemnati, sub archa custodia detineri debent. cum in monasterijs non valeant custodiri. *ita c. ut fama. X. de sent. excomm. & crimina non debeant manere*